

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z wniosku A. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w P.
o zwrot świadczenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 19 stycznia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 29 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...], III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił apelację A. J. i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 20 maja 2014 r. oraz decyzję Zakład Ubezpieczeń Społecznych, I Oddział w P. z dnia 14 września 2012 r. w ten sposób, że stwierdził, iż ubezpieczony nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres przekraczający jeden rok kalendarzowy poprzedzającego rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia z dnia 14 września 2012 r., i oddalił apelację w pozostałym zakresie, odnoszącym się do całkowitego zwolnienia z obowiązku zwrotu świadczeń.

Sąd ustalił pobranie przez ubezpieczonego świadczeń nienależnych od dnia 1 sierpnia 2009 r. do dnia 31 lipca 2012 r., ze względu na równoczesne pobieranie emerytury i renty z tytułu wypadku przy pracy oraz prowadzenie specjalistycznej

praktyki lekarskiej. Organ rentowy w dniu 19 grudnia 2002 r. poinformował ubezpieczonego o zasadach obowiązujących w zakresie zasad pobierania świadczeń wypadkowych po dniu 1 stycznia 2003 r. i decyzją z dnia 24 maja 2007 r. wznowił wypłatę emerytury w zbiegu z rentą wypadkową w związku z oświadczeniem ubezpieczonego o rozwiązaniu umów o pracę i zamiarze pobierania renty wypadkowej powiększonej o połowę emerytury. W latach 2010 i 2011 ubezpieczony osiągnął przychód powodujący zawieszenie wypłaty emerytury decyzją z dnia 11 lipca 2012 r. oraz prowadził działalność pozarolniczą nie przystąpiwszy do ubezpieczenia społecznego.

W ocenie Sądu drugiej instancji, istniały podstawy do przyjęcia, że ubezpieczony został prawidłowo pouczone w zakresie prawa do pobierania świadczeń w informacji z dnia 19 grudnia 2002 r. i pismem z dnia 26 kwietnia 2007 r. zawiadomił organ rentowy o osiąganiu przychodu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, wobec czego zaistniały przesłanki ograniczenia obowiązku zwrotu świadczeń określone w art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016, poz. 887; dalej "ustawa o emeryturach i rentach" lub "ustawa").

Skarga kasacyjna ubezpieczonego, z wnioskiem o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie oddalenia apelacji i stwierdzenie, że nie ma obowiązku zwrotu pobranych świadczeń, została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach przez uznanie pouczenia doręzonego w 2002 r. za spełniające wymagania stawiane takiemu oświadczeniu, zwłaszcza, że po jego dokonaniu uległy zmianie przepisy dotyczące zwrotu nienależnych świadczeń i ostatecznie błędne przyjęcie, że został prawidłowo pouczone w trybie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy w zakresie zasad zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wiedział od początku o prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, a mimo to wypłacał przez wiele lat świadczenia emerytalne i rentowe, których żądanie zwrotu narusza art. 411 pkt 1 k.c. oraz art. 409 k.c.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ubezpieczony wskazał na jej oczywistą zasadność, "skoro Sąd Apelacyjny w [...] uznał, iż pouczenie udzielone przez ZUS odwołującemu w roku 2002 odnosi skutek do

zdarzeń mających miejsce kilka lat później - w sytuacji, gdy zmianie ulegały przepisy art. 84 ustawy z dnia 13 października 2008 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach - leżące u podstaw decyzji o zwrocie świadczeń". Ponadto - w jego ocenie - w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, takie jak to, że "pouczenie ubezpieczonego dokonane przez ZUS powinno być konkretne i odnosić się do sytuacji konkretnego ubezpieczonego, w szczególności pod kątem tego jaką ubezpieczony działalność prowadzi i jakie świadczenia w danym momencie pobiera", oraz że gdy ZUS uzyskuje od ubezpieczonego pobierającego rentę wypadkową i emeryturę informację o prowadzeniu działalności gospodarczej, to powinien przeprowadzić postępowanie wyjaśniające i wezwać ubezpieczonego do złożenia oświadczenia o wysokości uzyskiwanego przychodu z prowadzonej działalności gospodarczej pod rygorem obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, a ponadto po otrzymaniu przez ubezpieczonego pouczenia z ZUS o zwrocie pobranych świadczeń, gdy po dokonaniu takiego pouczenia następują zmiany przepisów prawnych regulujących sytuację prawną ubezpieczonego, w tym dotyczące okoliczności mających wpływ na zawieszenie, zmniejszenie pobieranych świadczeń emerytalno-rentowych lub konieczność ich zwrotu - istnieje konieczność doręczenia przez ZUS ubezpieczonemu nowego pouczenia pod rygorem niemożliwości wyciągania ujemnych skutków prawnych względem ubezpieczonego, obejmujących także żądanie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Skarżący wskazał na potrzebę dokonania wykładni budzących poważne wątpliwości art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej i art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej, zmierzającą do odpowiedzi, "czy można uznać, że ubezpieczony jest skutecznie pouczony przez ZUS o braku prawa do pobierania świadczeń i obowiązku ich zwrotu w sytuacji, gdy ZUS posiadając wiedzę o prowadzonej przez ubezpieczonego działalności gospodarczej i uzyskiwanych przychodach mimo to wypłaca ubezpieczonemu świadczenia. Może bowiem pozostawać nawet przez długi okres w uzasadnionym przeświadczeniu o braku konieczności zwrotu pobranych świadczeń skoro profesjonalna instytucja ZUS cały czas je wypłaca".

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przyczynach kasacyjnych ujętych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., w związku z czym należy zwrócić uwagę, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury, istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się w znaczeniu jego rozstrzygnięcia dla rozwoju prawa lub jako precedensu dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno zatem przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi art. 390 § 1 k.p.c., a więc odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do wątpliwości co do rozumienia określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do analizowanej instytucji prawnej.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego musi też korespondować z rolą Sądu Najwyższego chroniącego obowiązujący porządek prawny przed dowolnością i niejednołnością orzekania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883), nie może więc sprowadzać się do wątpliwości dotyczących prawidłowości rozstrzygnięcia indywidualnej sprawy ani do potrzeby wykładni i stosowania prawa w konkretnym stanie faktycznym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2009 r., III UK 90/08, LEX nr 707909 i III UK 91/08, LEX nr 707910 oraz z dnia 8 września 2008 r., III UK 52/08 i III UK 55/08, niepubl.).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. Przedstawione w nim zagadnienia nie istnieją jako zagadnienia prawne lub źródło rozbieżności w orzecznictwie, w związku z czym nie wymagają podjęcia przy rozpoznaniu niniejszej skargi, zwłaszcza że skarżący nie dostarczył przekonujących argumentów uzasadniających taką ocenę.

Co więcej, sposób ujęcia przyczyn wniesienia skargi obrazuje problem odnoszący się wyłącznie do ustaleń faktycznych, to bowiem, czy skarżący został odpowiednio pouczone o braku prawa do pobierania świadczeń należy do ustaleń, wśród których trzeba wyeksponować treść informacji z dnia 19 grudnia 2002 r. i zobowiązanie do powiadomienia organu rentowego o dokonaniu wyboru świadczenia w związku z osiągnięciem przychodu z działalności pozarolniczej. Nie jest to przedmiot kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Skarga nie jest też oczywiście uzasadniona wobec niewykazania związku stwierdzenia o zmianach art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 104 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z sytuacją prawną ubezpieczonego.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).